

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE

M.A. YOGA

EXAMINATION : APRIL/MAY-2024

FIRST SEMESTER

Sub. : Basics of Ayurveda - I (104)

Date: 09/05/2024

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Multiple choice questions.

(10)

1. Pitta is mala of _____ Dhatu.
a) Rasa
b) Rakta
c) Mamsa
d) Meda
2. Ear is having _____ mahabhuta dominance.
a) Pruthvi
b) Jala
c) Vayu
d) Aakash
3. Pachan (Digestion) is function of _____.
a) Ranjak Pitta
b) Pachak Pitta
c) Saman Vayu
d) both b & c
4. Oja is derived from _____ Dhatu.
a) Rasa
b) Meda
c) Majja
d) Shukra
5. Vrukka is moolasthan of _____ strotas.
a) Mamsavaha
b) Medovaha
c) Majjavaha
d) Shukravaha
6. 'Kledavahan' is function of _____ mala.
a) Purish
b) Mutra
c) Sweda
d) Kha mala
7. _____ is not the type of Kapha Dosha.
a) Ranjak
b) Avalambak
c) Bodhak
d) Tarpak
8. Sheeta guna is present in _____ Dosha.
a) Vata
b) Pitta
c) Kapha
d) both a & c
9. Function of Purisha is _____.
a) Vayu dharan
b) Agni dharan
c) Avashthamba (Deha Dharan)
d) all of above

10. There are total _____ number of mahabhoota.

a) 3	b) 5
c) 7	d) 8

Q. 2. Write the answers in short (Any Four) (20)

- 1) Rasa Dhatu
- 2) Types of Vata Dosha
- 3) Functions of Kapha Dosha according to their types
- 4) Asthi Dhatu
- 5) Annavaha strotas
- 6) Sweda mala

Q. 3. Write the answers in brief (any two) (30)

- 1) Explain Pitta Dosha in detail with its importance in health.
- 2) Explain Samanya Vishesh Siddhant in detail.
- 3) Explain Loka-purusha Siddhant in detail.

मराठी रूपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१. योग्य पर्याय निवडा. (१०)

१. पित्त हा कोणत्या धातुचा मल आहे?

अ) रस	ब) रक्त
क) मांस	ड) मेद

२. कान (कर्ण) यामध्ये ..... महाभूताचे आधिक्य आहे.

अ) पृथ्वी	ब) जल
क) वायु	ड) आकाश

३. अन्नपचन हे ..... चे कर्म आहे.

अ) रंजक पित्त	ब) पाचक पित्त
क) समान वायु	ड) ब व क

४. ओजाची निर्मिती ..... पासून होते.

अ) रस	ब) मेद
क) मज्जा	ड) शुक्र

५. .... स्त्रोतसाचे मूलस्थान 'वृक्क' आहे

अ) मांसवहं	ब) मेदोवह
क) मज्जावह	ड) शुक्रवह

६. क्लंदवहन हे ..... मलाचे कार्य आहे.

- अ) पुरीष
क) स्वेद
- ब) मूत्र
ड) ख-मल
७. खालीलपैकी कोणता कफ दोषाचा प्रकार नाही.
अ) रंजक
क) बोधक
- ब) अवलंबक
ड) तर्पक
८. शीत गुण ..... दोषामध्ये आहे.
अ) वात
क) कफ
- ब) पित्त
ड) अ व क
९. पुरीषाचे कार्य ..... आहे.
अ) वायु धारण
क) अवष्टंभ (देह धारण)
- ब) अग्नि धारण
ड) यापैकी सर्व
१०. एकूण ..... महाभूत आहेत
अ) ३
क) ७
- ब) ५
ड) ८

प्र.२. टिपा लिहा (कोणतेही चार)

(२०)

- १) रस धातु
- २) वात दोषाचे प्रकार
- ३) कफ दोषाच्या प्रकारानुसार त्यांचे कर्म लिहा.
- ४) अस्थि धातु
- ५) अन्नवह स्रोतस
- ६) स्वेद मल

प्र.३. यापैकी कोणतेही दोन लिहा.

(३०)

- १) पित्तदोषाचे विस्तृतपणे वर्णन करा व त्याचे आरोग्यविषयक महत्त्व लिहा.
- २) 'सामान्यविशेष' सिद्धांत वर्णन करा.
- ३) 'लोक-पुरुष' सिद्धांत वर्णन करा.